

Sylwia Solarska

Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna
im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu

ROLA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ROZWOJU TURYSTYKI NA PRZYKŁADZIE GMINY DUBIECKO

Streszczenie

Rola samorządu terytorialnego w ramach wsparcia polityki turystycznej gminy stanowi ważny element jej funkcjonowania ogółem. W pracy skupiono się przede wszystkim na rozpoznaniu i ocenie stopnia aktywności samorządu gminy Dubiecko zlokalizowanej w powiecie przemyskim w województwie podkarpackim. Starano się pokazać szczegółowe związki pomiędzy aktywnością gminnego samorządu a wybranymi cechami przestrzeni turystycznej analizowanej gminy. W tym celu starano się wypracować szczegółową metodykę dla rozsądnego pomiaru wieloaspektowej działalności samorządu w określonej perspektywie czasowej i tym samym wskazanie rekomendacji służących jej rozwojowi na obszarze tzw. „małej ojczyzny”. Dowiedziono, że gmina Dubiecko postrzega turystykę jako jeden z priorytetów rozwoju, jej aktywność nawiązuje do lokalnych cech przestrzeni turystycznej, a świadczenie usług turystycznych oraz pozytywne wsparcie ze strony samorządu sprzyja rozwojowi turystyki w rozmaitych jej wymiarach.

Słowa kluczowe: polityka turystyczna, samorząd lokalny, gmina, rozwój turystyki

THE ROLE OF LOCAL AUTHORITIES IN DEVELOPMENT OF TOURISM ON THE EXAMPLE OF MUNICIPALITY DUBIECKO

Summary

The role of local government in support of tourism policy in the community is an important part of its overall functioning. The study focused primarily on identifying and assessing the activity of the local government Dubiecko located in the district of Przemyśl in Podkarpackie Province. Efforts were made to show the detailed relationship between the activity of municipal self-government and selected features of the tourist analyzed municipalities. To this end, efforts were made to develop a detailed methodology for a reasonable measurement of multifaceted activities of local government in the specified term and thereby identify recommendations to its development in the area of the so-called “Little homeland”. It has been proved that the municipality Dubiecko sees tourism as one of the priorities of development of its activity refers to the local characteristics of space tourism and tourist services and the positive support from the local government promotes tourism in a variety of its dimensions.

Keywords: tourism policy, local government, municipality, development of tourism.

1. Wprowadzenie

Na przestrzeni ostatnich lat w niezwykle dynamicznym tempie wzrasta rola i znaczenie turystyki. Ruch turystyczny rośnie nie tylko na obszarach uznawanych powszechnie za ciekawe (obszary atrakcyjne jak góry, morze, jeziora, ośrodki miejskie, historyczne itp.), ale również na terenach, które nie cieszyły się dotąd popularnością, przede wszystkim z uwagi na brak przyciągających atrakcji turystycznych. Niejednokrotnie dostrzec można zmianę profilu organizacji modelu wypoczynku i spędzania czasu wolnego na danym obszarze, co wprost wiązać należy z rozwojem lokalnej infrastruktury, a tym samym kształtowaniem określonego rodzaju funkcji turystycznej (rozmaicie rozpatrywanej poprzez szereg mierników: walory turystyczne/ środowisko geograficzne, zagospodarowanie turystyczne (baza noclegowa), znaczenie sektora turystycznego dla gospodarki gminy, ruch turystyczny na danym terenie, dostępność komunikacyjna i inne), czy też przemiany przestrzenne promowane przez gminy. Idąc tym tropem rozumowania, należy podkreślić, że gmina turystyczna to taka gmina, której obszar pełni funkcje turystyczne, o czym szerzej pisze, m.in. M. Derek, rozważając ich znaczenie w rozwoju lokalnym regionów [2]. Jak zaznacza wielu badaczy, sporo w tym zakresie zależy od realnie prowadzonej polityki wykorzystującej konkretne narzędzia i instrumenty wsparcia na rzecz rozwoju turystyki, ruchu turystycznego, podniesienia atrakcyjności danego terenu [2, 4]. W praktyce często spotykane są przypadki wprowadzania tzw. funkcji turystycznej do dokumentów strategicznych bez jej realnego tła w formie obsługi turystycznej. Dlatego sama turystyka stanowi dla wielu samorządów pewnego rodzaju instrument do osiągnięcia zdecydowanie ważniejszych celów szczegółowych gminy.

Władze gminy różnie postrzegają tę funkcję, co już wcześniej zasygnalizowano, niemniej to właśnie one mają zasadniczy wpływ na kwestię właściwego reagowania i kształtowania popytu turystycznego. Coraz częściej widoczne w turystyce trendy konkurencyjności regionów, obserwowane przemiany w zakresie kreowania polityki turystycznej przez administrację samorządową stwarzają pewnego rodzaju wyzwania dla rozwoju samorządów w tym właśnie zakresie.

W niniejszej pracy skupiono się na tym problemie w odniesieniu do gminy Dubiecko, zlokalizowanej w powiecie przemyskim w województwie podkarpackim. W ramach podjętych rozważań starano się rozpoznać i ocenić stopień aktywności samorządu gminy Dubiecko na rzecz rozwoju turystyki oraz pokazać szczegółowe związki pomiędzy aktywnością gminnego samorządu w tym zakresie a wybranymi cechami przestrzeni turystycznej analizowanej gminy. W tym celu starano się wypracować szczegółową metodykę dla rozsądnego pomiaru wieloaspektowej działalności samorządu na rzecz rozwoju turystyki w określonej perspektywie czasowej i tym samym wskazanie rekomendacji służących jej rozwojowi na obszarze tzw. „małej ojczyzny”.

Założono, że władze gminy Dubiecko postrzegają turystykę jako jeden z priorytetów rozwoju, jej aktywność nawiązuje do lokalnych cech przestrzeni turystycznej, a świadczenie usług turystycznych oraz pozytywne wsparcie ze strony samorządu sprzyjają rozwojowi turystyki w rozmaitych jej wymiarach przedstawionych wcześniej w postaci mierników funkcji turystycznej.

Niezaprzeczalnie nowe szanse i wyzwania w zakresie rozwoju turystyki, tworzenia atrakcji turystycznych, budowania pozytywnego wizerunku miejsca, jakie pojawiają się na bieżąco, mnogość inwestycji społecznych i samorządowych tworzą tło dla poszukiwania nowych przestrzeni aktywizacyjnych o zróżnicowanej skali i profilu, które mogą stanowić ważny impuls rozwoju lokalnego w przyszłości. Dlatego nie tylko w przypadku gminy Dubiecko należy zadać sobie pytanie o znaczenie samorządu, władz samorządowych w kreowaniu funkcji turystycznej, rozwoju turystyki na podległym obszarze (gminie, powiecie).

2. Metodyka badań

Analizą objęto obszar gminy Dubiecko, co zobrazowano schematycznie na tle powiatu przemyskiego (ryc. 1).

Ryc. 1. Obszar badań na tle powiatu przemyskiego

Źródło: www.dubiecko.pl (dostęp: 1.05.2016)

Przedmiot rozważań dotyczy rozbudowanych powiązań formalnych pomiędzy organizacjami, usługodawcami, nadleśnictwem, społeczeństwem, kreującym politykę turystyczną na analizowanym obszarze, w odniesieniu do przestrzeni turystycznej, rozpatrywanej poprzez pryzmat walorów przyrodniczo-kulturowych, warunków ekonomiczno-infrastrukturalnych i połączonym z tym ściśle zagospodarowaniem przestrzennym, turystycznym gminy. Pod uwagę wzięto między innymi: władze gminy, przedstawiciele lokalnych zespołów twórczych, pieśniarzy, „Soli Deo” – Chór, malarzy amatorów, rękodzielników, dyrekcję zamku w Dubiecku, dyrekcję gminnej

biblioteki, przedstawicieli lokalnego szkolnictwa, właścicieli ośrodków rekreacyjno-wypoczynkowych i agroturystycznych, Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Dubieckiej, przedstawicieli kościoła, lokalnych misjonarzy, Cerkiew – Kresowy Dom Sztuki.

Wszystkie te podmioty współtworzą lokalną przestrzeń turystyczną, wzbogacaną przez szereg ciekawych walorów o zróżnicowanym charakterze, głównie przyrodniczo-kulturowym.

W celu uzyskania pełnych danych analitycznych wykorzystano:

- ◆ wywiady bezpośrednie z mieszkańcami, właścicielami lokalnych ośrodków wypoczynkowych, turystami (realizowane w ramach równoległych projektów badawczych),
- ◆ bazy danych GUS, Instytutu Turystyki,
- ◆ dokumenty strategiczne na poziomie gminnym [11],
- ◆ oficjalne strony internetowe powiązane z UG w Dubiecku,
- ◆ internetowe portale i serwisy turystyczne i regionalne,
- ◆ materiały promocyjne UG Dubiecko.

Ryc. 2. Wskaźnik aktywności samorządu na rzecz rozwoju turystyki

Źródło: Opracowanie na podstawie: P. Kościelecki, E. Bloch, R. Śpiewak, K. Zalewska, *Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju*, MRiRW, Warszawa 2011, s. 36–58.

W celu opracowania wskaźnika aktywności samorządu gminy Dubiecko na rzecz rozwoju turystyki pokazano proces:

- ◆ planowania strategicznego na poziomie gminnym,
- ◆ inwestycji realizowanych na rzecz rozwoju turystyki na badanym obszarze,

- ◆ kreowania kierunków aktywności społeczeństwa i przedsiębiorców funkcjonujących na obszarze gminy,
- ◆ promocji lokalnej przestrzeni oraz współpracy w tym zakresie z innymi podmiotami, co szczegółowo prezentują dane zamieszczone na rycinie 2.

Jak wynika z zaprezentowanej specyfikacji możliwości wsparcia dla rozwoju turystyki przez samorząd terytorialny są bardzo szerokie. Oczywiście forma i zakres tych działań determinowany jest przez szereg czynników o niejednorodnym często trudno uchwytnym charakterze, na co zwrócono uwagę w dalszej części rozważań. Niezwykle istotnym zadaniem pozostaje zatem identyfikacja znaczenia ukierunkowanych działań samorządu w ramach wzmacniania tego profilu wsparcia.

3. Wskaźnik aktywności samorządu gminy Dubiecko na rzecz rozwoju turystyki

Powszechnie wiadomo, że zasoby turystyczne, jakimi dysponuje gmina, stanowią podstawę rozwoju turystyki na jej obszarze. Ich bogactwo bądź też brak pozwala wyznaczyć, zobrazować obszary, które służą jej rozwojowi oraz wskazać te, które wymagają określonego rodzaju wsparcia. Wielu autorów podkreśla, że stanowią one warunek konieczny, pozwalający na wielokierunkowy rozwój obszaru [5, 6]. Chodzi nie tylko o otoczenie zasobów, rozsądną infrastrukturą i bazą materialno-organizacyjną, która bez wątplenia umożliwi rozwój określonych lokalnych atrakcji, ale także przemyślaną, rozsądną, jednorodną politykę nastawioną na popularyzację turystyki ogółem [1, 4].

W tym sensie zwrócono szczególną uwagę na szereg działań samorządu gminnego, które pozwalają poprzez listę konkretnych praktycznych zadań, wyznaczyć liczbowy wskaźnik aktywności gminy Dubiecko (tab. 1).

Tab. 1. Wskaźnik aktywności samorządu lokalnego – dla gminy Dubiecko

Lp.	Wskaźnik aktywności samorządu lokalnego
1.	PLANOWANIE STRATEGICZNE ROZWOJU TURYSTYKI 1. Gmina posiada program, strategię rozwoju turystyki lub audyt turystyczny. 2. W dokumentach strategicznych gminy określono ogólny cel strategiczny związany z rozwojem turystyki. 3. W dokumentach strategicznych gminy określono cel(-e) operacyjne związane z rozwojem turystyki. 4. W dokumentach strategicznych gminy określono 1-2 zadania związane z rozwojem turystyki. 5. W dokumentach strategicznych gminy określono więcej niż 2 zadania związane z rozwojem turystyki. 6. Dla co najmniej połowy wymienionych zadań określono czas i miejsce ich realizacji. 7. Dla co najmniej połowy wymienionych zadań określono koszty i sposoby realizacji. 8. Kompetentni przedstawiciele władz gminy deklarują 1-2 konkretne plany związane z rozwojem turystyki na okres 5 lat. 9. Kompetentni przedstawiciele władz gminy deklarują więcej niż 2 konkretne plany związane z rozwojem turystyki na okres najbliższych 5 lat.
2.	REALIZACJA INWESTYCJI SPRZYJAJĄCYCH ROZWOJOWI TURYSTYKI W gminie realizowano ze środków publicznych inwestycje polegające na: 1. Budowie lub odnawianiu szlaków i ścieżek turystycznych. 2. Kształtowaniu centrów wsi, parków, punktów widokowych itp. 3. Budowie i zagospodarowaniu rekreacyjnym zbiorników i cieków wodnych. 4. Budowie obiektów kultury, odnowie lub adaptacji obiektów zabytkowych. 5. Budowie lub modernizacji infrastruktury gastronomicznej, noclegowej. 6. Budowie lub modernizacji obiektów sportowych lub rekreacyjnych. 7. Budowie lub modernizacji infrastruktury technicznej.

3.	WSPIERANIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ I PRZEDSIĘBIORCÓW 1. W gminie oferowane są czasowe ulgi podatkowe dla przedsiębiorców inwestujących m.in. w obiekty infrastruktury turystycznej. 2. W gminie jest oferta nieruchomości komunalnych przeznaczonych na sprzedaż dla potencjalnych inwestorów. 3. W gminie organizowano lub współorganizowano szkolenia w zakresie świadczenia usług turystycznych. 4. W gminie realizowane są inne formy wspierania przedsiębiorców i usługodawców w zakresie turystyki. 5. Gmina wspiera finansowo lokalne stowarzyszenia turystyczne, kulturalne, zespoły folklorystyczne itp. 6. Gmina wspiera organizacyjnie lokalne stowarzyszenia turystyczne, kulturalne, zespoły folklorystyczne itp. 7. Gmina wspiera finansowo lokalne imprezy kulturalne, rekreacyjne itp. 8. Gmina wspiera organizacyjnie lokalne imprezy kulturalne, rekreacyjne itp. 9. W gminie powołano jednostkę organizacyjną, która realizuje zadania sprzyjające rozwojowi turystyki.
4.	WSPÓŁPRACA Z INNYMI PODMIOTAMI 1. Samorząd gminy współpracuje w zakresie turystyki z nadleśnictwem lub zarządem obszaru chronionego. 2. Samorząd gminy współpracuje w zakresie turystyki z organizacjami pozarządowymi spoza terenu gminy. 3. Gmina realizowała wspólnie z innymi gminami przedsięwzięcia związane z rozwojem turystyki. 4. Gmina należy do lokalnej lub regionalnej organizacji turystycznej. 5. Gmina należy do związku, stowarzyszenia lub porozumienia gmin. 6. Samorząd gminy współpracuje w zakresie turystyki z instytucjami publicznymi na poziomie regionalnym (np. samorządem województwa, regionalnym ośrodkiem informacji turystycznej). 7. Samorząd gminy nawiązał współpracę z podmiotami zagranicznymi (np. gminy partnerskie).
5.	PROMOCJA TURYSTYCZNA 1. Samorząd gminy wydaje folder turystyczny lub mapę turystyczną. 2. Samorząd gminy wydaje albumy, kalendarze lub inne materiały służące promocji. 3. Samorząd gminy uczestniczy finansowo w wydawaniu przez inne podmioty (np. stowarzyszenia) materiałów służących promocji turystycznej. 4. W gminie zorganizowano punkt informacji turystycznej. 5. Gmina brała udział w targach turystycznych. 6. Samorząd gminy promował walory turystyczne gminy w ponadlokalnych mediach. 7. Strona internetowa gminy jest dobrze przygotowana pod kątem promocji turystycznej (wartość wskaźnika co najmniej 0,5). 8. Strona internetowa gminy jest bardzo dobrze przygotowana pod kątem promocji turystycznej (wartość wskaźnika powyżej 0,6).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: M. Bednarek-Szczepańska, *Rola podmiotów lokalnych w rozwoju turystyki wiejskiej na wybranych obszarach Lubelszczyzny*, *Studia Obszarów Wiejskich*, t. XXIII, PAN, Warszawa 2010, s. 82–108; R. Pawlusiński, *Samorząd lokalny a rozwój turystyki. Przykład gmin Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej*, IGiGP UJ, Kraków 2005.

Wskaźnik wyliczono w oparciu o pięć podstawowych zadań realizowanych przez samorząd gminy Dubiecko, w tym: planowanie strategiczne rozwoju turystyki, realizację inwestycji sprzyjających rozwojowi turystyki, wspieranie aktywności społeczności lokalnej i przedsiębiorców, współpracę z innymi podmiotami, promocję turystyczną. Zastosowano wzór:

$$WASL = \sum Pi / Pi \max$$

gdzie:

Pi – liczba punktów uzyskanych przez gminę za spełnienie kryteriów w i-tej grupie

Pi max – maksymalna liczba punktów, które w i-tej grupie może uzyskać gmina

Dane uzyskane w ramach podjętej analizy zamieszczono w tabeli 2.

Tab. 2. Wskaźnik WASL wyliczony dla gminy Dubiecko

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Planowanie strategiczne rozwoju turystyki	0,55
Realizacja inwestycji sprzyjających rozwojowi turystyki	0,85
Wspieranie aktywności społeczności lokalnej i przedsiębiorców	0,38–0,55
Współpraca z innymi podmiotami	0,85
Promocja turystyczna	0,38
WASL	0,63

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik aktywności samorządu lokalnego, wyliczony poprzez pryzmat głównych aspektów działalności gminy względem turystyki ogółem, wynosi 0,63. Nie wszystkie badane elementy osiągają wzorcowy, zgodny z założeniami wymiar. Niemniej na podstawie uzyskanych danych koniecznością wydaje się zintegrowane działanie wszystkich podmiotów tak prywatnych, jak i samorządowych na rzecz promocji turystycznej, praktycznego planowania rozwoju turystycznego gminy.

Gmina Dubiecko to gmina o wiejskim charakterze, gdzie rozwój turystyki ma szerokie możliwości. Wymaga to jednak wielokierunkowego zaangażowania ze strony różnych instytucji: władz, lokalnego samorządu, społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych i społecznych (tab. 3).

Tab. 3. Wskaźniki rozwoju turystyki wyliczone dla gminy Dubiecko

Wskaźniki	Wartość dla gminy Dubiecko	Wartości skrajne dla gmin województwa podkarpackiego
Wskaźnik atrakcyjności turystycznej	0,27	31 pozycja na 143 gminy 0,54–0,06
Wskaźnik uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego	0,28	53 pozycja na 143 gminy 0,49–0,15
Wskaźnik potencjału turystycznego	0,29	53 pozycja na 143 gminy 0,48–0,14
Wskaźnik funkcji turystycznej	1,92	21 pozycja na 143 gminy 8,17–0,04

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: A. Górecka, *Uwarunkowania rozwoju funkcji turystycznej na terenie gmin wiejskich województwa podkarpackiego*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2011, s. 64.

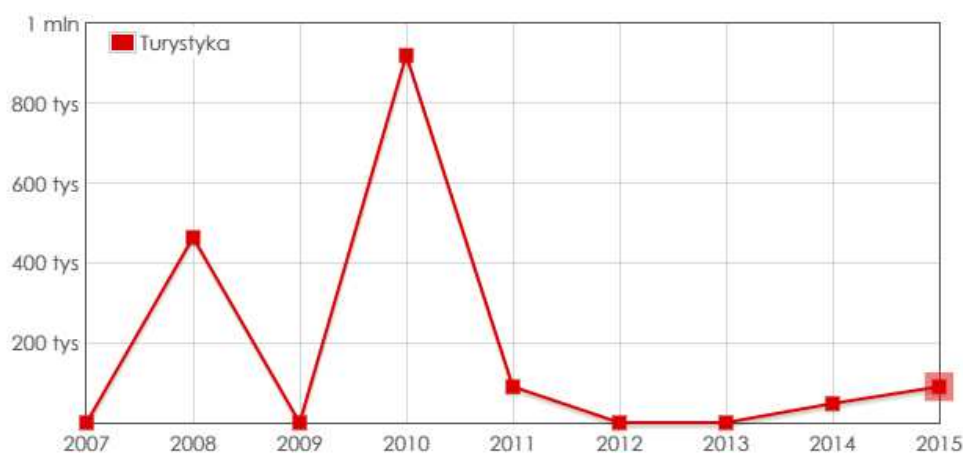
Na podstawie wskazanych wyżej danych można powiedzieć, że gmina Dubiecko stanowi obecnie potencjalnie istotny obszar recepcji turystycznej. Do chwili obecnej nie wyodrębniono jednak do końca w sposób oczywisty przestrzeni funkcjonalnych, gdzie funkcje turystyczne mogą być realizowane. Dopiero wówczas po spełnieniu tego warunku – wskazaniu tej przestrzeni – funkcję turystyczną gminy można określić i wskazywać jako realny jego miernik, głównie w postaci obserwowanego ruchu turystycznego oraz wskazania konkretnego zagospodarowania przestrzennego, które stanowi efekt lokalnych działań na rzecz turystyki.

Przeprowadzone analizy wskazują, że turystyka stanowi istotny aspekt w kreowaniu rozwoju tego obszaru. W celu podniesienia funkcji turystycznej gminy Dubiecko –

wzrostu wskaźnika rozwoju funkcji turystycznej, należy skupić się na systematycznym procesie obserwacji możliwości recepcyjnych gminy względem szeregu wskaźników związanych ze strukturą demograficzną (stała liczba mieszkańców, wielkość zatrudnienia w sektorze, odpowiednia baza noclegowa i gastronomiczna, współczynnik lokalizacji i inne). To jednak nie wystarczy do osiągnięcia pełnego sukcesu. Prowadzone muszą być działania na rzecz propagowania turystyki jako formy aktywizacji osób bez pracy (tworzenie nowych miejsc pracy w turystyce na terenie gminy), jako możliwości pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodów w przypadku rolników czy też jako możliwości prowadzenia własnej działalności gospodarczej w tej branży. Należy również zwracać uwagę mieszkańców na znaczenie rozwoju funkcji turystycznej, tj. poprawa wizerunku miejscowości, ożywienie lokalnej przedsiębiorczości głównie w sektorze turystycznym (hotelarstwo, gastronomia, kultura, obsługa ruchu turystycznego, ośrodki wypoczynkowo-rekreacyjne itp.), które tworzą ważny argument dla traktowania turystyki jako istotnej dziedziny lokalnej gospodarki.

Przedstawione dane wskazują jednoznacznie na fakt istnienia znaczących dysproporcji pomiędzy planowaniem i wizjami rozwoju turystyki na terenie gminy Dubiecko. Można zaobserwować pewnego rodzaju dysonans pomiędzy planem a realną szansą realizacji konkretnych działań. Władze gminy muszą zatem aktywnie wprowadzać określone inwestycje względem rozwoju turystyki, usług turystycznych, infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, czego nie widać w analizie długoterminowej inwestycji turystycznych przez gminę Dubiecko (ryc. 3).

Ryc. 3. Inwestycje samorządu gminy Dubiecko w turystykę w latach 2007–2015

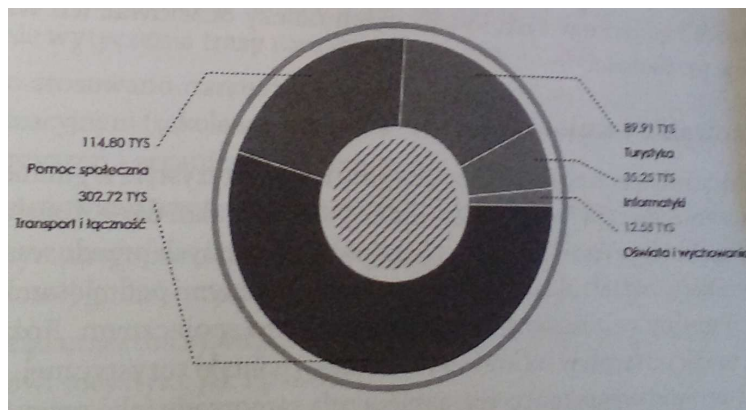
Źródło: www.naszakasa.pl (dostęp: 1.05.2016)

Gmina Dubiecko podejmowała szereg inwestycji na rzecz rozwoju turystyki, szczególnie w latach 2009–2011, głównie służących potrzebom społecznym (poprawie jakości życia mieszkańców, realizacja ścieżek przyrodniczych, poprawa wizerunku miejsca, budowa placu zabaw, rekreacji na świeżym powietrzu, siłowni, wytyczenie miejsc odpoczynku nad Sanem itp.), po czym obserwuje się drastyczny

spadek inwestycji, nawet ich chwilowe wyciszenie. Brak możliwości finansowych dla realizacji zaplanowanych inwestycji spowodował, że pozostają one nadal marzeniem lokalnej społeczności, co wnioskować można na podstawie realizowanych wcześniej badań panelowych wśród mieszkańców i turystów odwiedzających tamtejsze ośrodki rekreacyjno-wypoczynkowe (Słonne, Łączki i inne). Szereg zadań wymaga jeszcze realizacji, co jasno wynika z badanej dokumentacji. Niemniej turystyka była obecna w budżecie gminy na rok 2015, co obrazuje rycina 4.

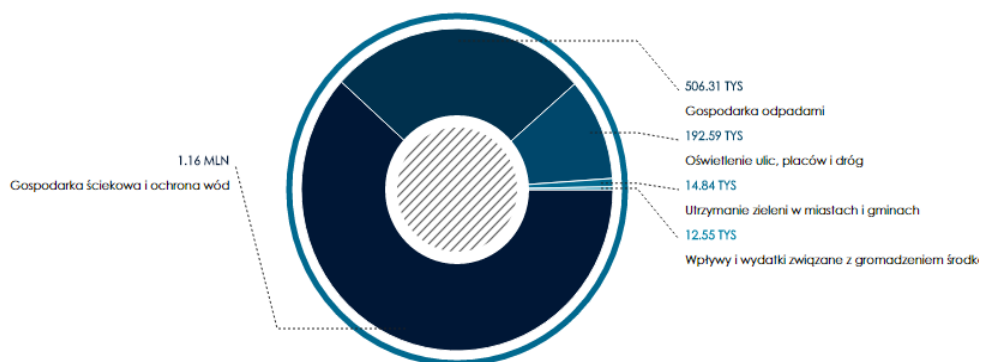
Ryc. 4. Inwestycje samorządu gminy Dubiecko wsparte funduszami UE

Źródło: www.nszakasa.pl (dostęp: 1.05.2016)

W roku 2015 na rozwój turystyki przeznaczono 89,91 tys. złotych pochodzących ze źródeł własnych gminy oraz środków z UE, przeznaczonych na różnorodne inwestycje, głównie gospodarkę wodno-kanalizacyjną, likwidację dzikich wysypisk, oświetlenie miejsc atrakcyjnych oraz utrzymanie i zagospodarowanie zieleni, co precyzują dane zamieszczone na rycinie 5. Wiele inwestycji dotyczyło również budowy obiektów wsparcia turystycznego, punktów widokowych, placów zabaw oraz zewnętrznych siłowni.

Ryc. 5. Inwestycje w rozwój infrastruktury gminy Dubiecko w 2015 roku

Źródło: nszakasa.pl (dostęp: 1.05.2016)

Podsumowując, należy podkreślić, że gmina Dubiecko należy do obszarów bardzo atrakcyjnych turystycznie. Posiada wysoki wskaźnik lesistości oraz spory zasób terenów rolniczych względem całego województwa podkarpackiego. Brak wyraźnego wsparcia ze strony samorządu dla prywatnych inwestorów nie pozwala na wzrost wskaźnika funkcji turystycznej ogółem. Oczekuje się bowiem, że będzie ono miało charakter systematyczny, proporcjonalny do realizowanych inwestycji, a nie odkładany ciągle w czasie, czasem wygaszany zupełnie. Stosunkowo duże szanse na rozwój mają miejscowości gminy Dubiecko zlokalizowane centralnie w dolinie Sanu, jak np. Słonne czy Łączki, gdzie już wyraźnie wyodrębniają się ośrodki rekreacyjno-wypoczynkowe i właśnie w tych lokalizacjach należy oczekiwać ich wzmożonej koncentracji w przyszłości.

4. Podsumowanie i wnioski

Niewątpliwie rola samorządu terytorialnego w rozwoju turystyki w gminie Dubiecko ma duże znaczenie, o czym świadczą uzyskane podczas badań dane. Działania władz gminy stanowią zbiór zróżnicowanych elementów skupionych przede wszystkim na wsparciu inwestycji infrastrukturalnych i współpracy z innymi podmiotami, w ramach popularyzacji gminy w bliższym i dalszym otoczeniu społecznym. Różnorodność podmiotów, mających wpływ na kreowanie lokalnej polityki turystycznej, sprawia, że w tym sensie wyjątkowego znaczenia nabiera rola samorządu jako pewnego rodzaju łącznika, kreatora i twórcy. Ma to decydujące znaczenie w zakresie rozwoju chociażby infrastruktury transportowej czy też paraturystycznej albo po prostu szerokiej promocji obszaru.

Przeprowadzone badania dokumentacji związanej z rozwojem turystyki na terenie gminy Dubiecko [11] oraz dane pozyskane z szerszych badań panelowych wykorzystujących informacje z IT oraz GUS [3], jak również treści pochodzące z BDL [10] oraz gminnych stron internetowych [9], wyraźnie wskazują na obecność określonych zadań z turystyką ściśle związanych w polityce realizowanej przez władze samorządowe. Dodatkowo, jak pokazują wcześniejsze doświadczenia autora w ramach badań ankietowych realizowanych wśród mieszkańców tego terenu, aktywność gminy w tym zakresie zawsze tworzy istotny element potencjału turystycznego obszaru ogółem. Turystyka i inwestycje z nią związane stanowią dla gminy Dubiecko ważny element budowania przewagi konkurencyjnej względem sąsiednich terenów, co wynika z danych prezentowanych między innymi w dokumentacji związanej z rozwojem turystyki na terenie gminy Dubiecko, głównie Sołeckiej Strategii Rozwoju Wsi Dubiecko [11] oraz opracowań strategicznych powiązanych z analizowaną gminą [3].

Przeprowadzone badania pozwalają jednocześnie na wskazanie następujących wniosków końcowych:

1. W przypadku gminy Dubiecko turystyka jest wymieniana we wszystkich dokumentach strategicznych jako ważne pole rozwoju obszaru.

2. Najczęściej wskazywano plany budowy obiektów sportowych, wytyczania tras turystycznych, rozwoju infrastruktury (plac zabaw). Brak wyznaczonych terenów na sensowne społeczne inicjatywy z turystyką ściśle związane.
3. Liczne plany inwestycji turystyczno-rekreacyjnych, które nie mają szans na realizację głównie na brak planów kształtowania przestrzeni turystycznej.
4. Główne inwestycje dotyczą infrastruktury technicznej podstawowych obiektów rekreacyjnych, boisk, placów zabaw, świetlicy oraz w poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni, jak oświetlenie, chodniki.
5. Wkład władz gminy w realizację infrastruktury typowo turystycznej dotyczył głównie wytyczenia trasy turystycznej biegnącej przez gminę.
6. Często stosowano narzędzia wsparcia społeczności lokalnej, głównie w sensie organizacyjnym (szkolenia, użyczenie sali, świetlicy, wsparcie finansowe lokalnych stowarzyszeń i organizacji społecznych).
7. Nie zanotowano wsparcia inwestorów z branży turystycznej.
8. Brak wyraźnego mechanizmu przyciągania inwestorów (instrumenty polityki podatkowej gmin – podatki – o czym szerzej pisze m.in. R. Pawlusiński) [7].
9. Samorząd uczestniczy, włącza się w działalność innych organizacji sprzyjających rozwojowi turystyki, jak np. LGD.
10. Projekty inwestycyjne realizowane przez gminę na rzecz rozwoju turystyki nie są realizowane systematycznie, często są odsuwane w czasie jako mniej ważne „mogące poczekać”, gmina nie ma kompleksowego programu rozwoju turystyki na najbliższe lata z rozpisaniem konkretnych inwestycji, źródeł finansowania – budowania funkcji turystycznej.

Bibliografia

1. Bednarek-Szczepańska M., *Rola podmiotów lokalnych w rozwoju turystyki wiejskiej na wybranych obszarach Lubelszczyzny*, Studia Obszarów Wiejskich, t. XXIII, PAN, Warszawa 2010, s. 82–108.
2. Derek M., *Funkcja turystyczna jako czynnik rozwoju lokalnego w Polsce*, Warszawa 2008.
3. Górecka A., *Uwarunkowania rozwoju funkcji turystycznej na terenie gmin wiejskich województwa podkarpackiego*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2011, s. 64.
4. Kościelecki P., Bloch E., Śpiewak R., Zalewska K., *Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju*, MRiRW, Warszawa 2011, s. 36–58.
5. Majewska J., *Samorząd terytorialny w kształtowaniu funkcji turystycznej gminy*, AE, Poznań 2008.
6. Meyer B., *Aktywność samorządu lokalnego jako element potencjału turystycznego na przykładzie wybranych gmin województwa zachodniopomorskiego*, [w:] B. Meyer (red.), *Potencjał turystyczny zagadnienia przestrzenne*, Szczecin 2010, s. 23–32.
7. Pawlusiński R., *Samorząd lokalny a rozwój turystyki. Przykład gmin Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej*, IGiGP UJ, Kraków 2005.
8. Przybylska A., *Aktywizacja rozwoju turystyki w gminach dolnego odcinka doliny Obry*, Prace Naukowe UE we Wrocławiu, 50/2009, s. 72–77.
9. www.dubiecko.pl (dostęp: 1.05.2016).

10. www.naszakasa.pl. (dostęp: 1.05.2016).
11. Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Dubiecko, Dubiecko 2012, www.prawomiejskowe.pl/FILE_REPOSITORY/18607/LegalActs/.../Zalacznik1.pdf (dostęp: 1.05.2016).